

Motion till riksdagen 2020/21:3335

av **Lotta Finstorp m.fl. (M)**

Stärk det samiska folkets språk och kultur

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om inrättandet av två nya språkcentrum inom nord- och lule-/pitesamiskt område och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en översyn om hur ansvaret för den samiska kulturen kan koncentreras till Sametinget och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om repatriering av samiska kvarlevor och tillkännager detta för regeringen.

Inledning

En viktig del av Moderaternas minoritetspolitik handlar om att stärka de nationella minoriteternas egenmakt och inflytande samt att verka för att deras språk och kultur ska hållas levande. Enligt lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk från 2009 har de nationella minoriteterna särskilda grundläggande rättigheter, såsom inflytande i frågor som berör dem, ett statligt ansvar för att främja och bevara de nationella minoritetsspråken (finska, romani chib, jiddisch, meänkieli och samiska) samt främja möjligheten att behålla och utveckla de nationella minoriteternas kultur i Sverige. För uppföljningen av lagen ansvarar Länsstyrelsen i Stockholms län och Sametinget.

Samerna har en lång, sammanhängande historisk anknytning till de områden där de bedrivit sin näring och utvecklat sin kultur som går tillbaka till tiden före nationalstatens bildande. Samerna uppfyller på så sätt kriterierna för ett urfolk och har därmed en särställning bland landets minoriteter. Sedan 2011 uttrycks dessutom i regeringsformens 1 kap. 2 § särskilt att det samiska folkets möjligheter att behålla och utveckla ett eget kultur- och samfundsliv ska främjas.

Behov av revitalisering av samiska språk

Under främst 1800–1900-talet utsattes befolkningen i de norra delarna av Sverige för ”försvenskning”. Talade barnen t.ex. samiska i skolan utsattes de för hot och bestraffningar. Barnen fick inte heller möjlighet att lära sig att skriva och läsa på sitt eget språk, och obehagliga upplevelser från skoltiden fick till följd att många födda så långt som in på 1960- och 70-talet inte kan tala samiska, då deras föräldrar i stor utsträckning valde att enbart tala svenska med dem.

Att ta tillbaka ett språk är ett omfattande arbete. Revitalisering kräver stora utbildningsinsatser och stöd från det omgivande samhället. Fler behöver tala språket och dess användningsområden i samhället behöver öka. Det kan då glädjande i sammanhanget konstateras att intresset bland samiska ungdomar för sin kultur och sitt språk är stort och i växande. Även svenska befolkningens attityd till minoritetsspråk och särskilt till samiska är positiv.

Fler samiska språkcentrum

Språkets bevarande är en nyckel för att bevara också kulturella traditioner. Det är därför viktigt att möjliggöra att språket ärvs från generation till generation och att främja platser och situationer där samiska kan talas. I regeringens skrivelse 2017/18:282 lyfts behovet av att utarbeta ett långsiktigt och samlat handlingsprogram för bevarandet av de nationella minoritetsspråken. Här framhölls att organisering av språkcentrum eller motsvarande funktioner främjar de nationella minoritetsspråken.

För samiskan finns idag samiska språkcentra lokaliserade i Östersund respektive i Tärnaby. I sitt uppdrag att utreda hur Samiskt språkcentrums verksamhet ska kunna utvecklas för att verka som språklig motor och främja fler samiska varieteter (Ku2018/01453/DISK) föreslår Sametinget etablerandet av ytterligare två språkcentrum i nord- respektive lule-/pitesamiskt område. Moderaterna delar Sametingets uppfattning och Moderaterna vill utreda förslaget om att inrätta två ytterligare samiska språkcentra. Detta bör även riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

Ett samlat ansvar för samisk kultur

Sametinget är det av den samiska befolkningen folkvalda parlament som ansvarar för samiska frågor, däribland samisk kultur. Även om Sametinget sedan 2010 är förvaltningsmyndighet för samisk kultur och har det övergripande ansvaret delas det idag på flera offentliga huvudmän. Så väl kommuner, regioner och staten ansvarar på olika sätt tillsammans med Sametinget för bevarandet och tillgängliggörande av samisk kultur. För att ansvaret ska tydliggöras och samlas i större utsträckning idag borde det utredas om Sametinget borde få ett större ansvar för den samiska kulturen. Den institution som är vald att representera den samiska befolkningen borde också vara bäst lämpad att ansvara för dess kultur.

Repatriering av samiska kvarlevor

Vår samiska ursprungsbefolkning har under historien ofta behandlats illa av den svenska staten. Ett exempel är de samiska kvarlevor som finns i svenska samlingar.

Ett sätt att läka såren som staten orsakat samerna är därför frågan om repatriering av samiska kvarlevor. Det innebär att de kvarlevor som bortförts av staten på ett orättmätigt sätt återbördas. Samerna har länge krävt att mänskliga kvarlevor som finns i statliga samlingar ska återlämnas. Trots detta har bara ett fåtal återbördats. I fjol på urfolkens dag skedde den hittills största repatrieringen av samiska kvarlevor i Sverige. Kvarlevorna av 25 individer återbördades till sin ursprungliga viloplats på Gammplatsen i Lycksele, där de grävdes upp så sent som på 1950-talet.

Sedan 2018 finns en ny museilag på plats som tydligt säger att museer ska delta i repatriering. Sametinget och Riksantikvarieämbetet fick i uppdrag att ta fram vägledning för repatriering och Historiska museet ett huvudansvar bland museerna. Vi moderater anser att det är viktigt att staten skyndar på återlämnandet av samiska kvarlevor då detta är en viktig del i försoningsarbetet med det samiska folket.

Lotta Finstorp (M)

Annicka Engblom (M)

Viktor Wärnick (M)

Ulrika Jörgensen (M)

Ann-Britt Åsebol (M)

John Weinerhall (M)

Marie-Louise Hänel Sandström (M)